

13. Shekhavtsova, S. O., 2017. Teoretychni i metodychni zasady formuvannia subiektnosti u protsesi fakhovoi pidhotovky: *dysertatsiia doktora pedahohichnykh nauk: 13.00.04. Starobelsk*, 572 s.
14. Iahupov, V. V., 2000. Instsenuvannia yak metod navchannia. *Onovlennia zmistu, form i metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity: naukovy zapysky Rivnenskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu*, 9, s. 117–122.
15. Iahupov, V. V., 2000. Neimitatsiini aktyvni metody navchannia. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Serii: Pedahohika i psykholohiia*, 5, s. 78–85.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-28-235-244>
УДК 378.4.011.3-057.87:7.071.2]:005.336.5

Гмиріна Світлана Вікторівна,

старший викладач кафедри академічного та естрадного вокалу
Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3549-2207>
s.gmyrina@kubg.edu.ua

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ-ВОКАЛІСТІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Анотація. У статті досліджено аксіологічну складову фахової підготовки студентів-вокалістів у класичному університеті. Визначено аксіологічні функції музичного мистецтва як універсального засобу виховання й духовного розвитку особистості. Охарактеризовано специфіку фахового навчання студентів у вокальних класах, зумовлену: а) особливостями мистецтва як явища та специфікою музично-творчої діяльності; б) сучасним рівнем розвитку вокального виконавства та вокальної педагогіки; в) специфікою індивідуального вокального навчання студентів; г) чинними вимогами до організації освітнього процесу в університеті та завданнями професійної підготовки майбутніх артистів-вокалістів. Визначено недоліки цього виду фахової підготовки студентів-вокалістів.

Проаналізовано філософські та науково-педагогічні праці з проблем формування ціннісних орієнтацій учнівської та студентської молоді. Обґрунтовано чинники формування в студентів музичних спеціальностей фахово необхідних особистісних якостей. Визначено сутність освітніх і духовних цінностей та поняття «ідеал», доведено необхідність їхнього застосування у викладанні вокальних дисциплін у вищій школі. Запропоновано авторський варіант ідеальної моделі, на яку мають орієнтуватися викладачі в підготовці майбутнього артиста-вокаліста. Наведено її складові: особистісні якості; фахово необхідні індивідуальні психологічні особливості; музичні здібності; вокально-виконавська майстерність; вокально-сценічна культура; вокально-педагогічна компетентність; креативність; стиль роботи.

Сформульовано рекомендації щодо формування ціннісних орієнтацій студентів-вокалістів у процесі фахової підготовки в класичному університеті:

- 1) орієнтація на ідеальну модель артиста-вокаліста, що уможливить сформувати в студентів інтегровані фахово необхідні якості, життєві і професійні установки;
- 2) міждисциплінарна взаємодія та застосування різних видів мистецтва в роботі

над вокальними творами; 3) розвиток творчого мислення студентів; 4) формування в студентів необхідного стилю професійного спілкування з використанням спеціальної термінології та дотриманням професійної етики.

Ключові слова: студент-вокаліст; фахова підготовка; класичний університет; музичне мистецтво; ціннісні орієнтації; ідеальна модель фахівця.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Вокально-сценічна діяльність професійного співака за своєю сутністю є публічною і ґрунтується на особливих морально-етичних, культурно-естетичних, музично-виконавських і психологічних засадах, дотримання яких спрямоване на досягнення високого рівня творчості артиста. Саме тому фахове навчання студентів-вокалістів у класичному університеті має бути орієнтованим не тільки на формування вокальної техніки, сценічної майстерності і творчих здібностей, але й на розвиток ціннісних орієнтацій майбутніх співаків.

Спостереження за діяльністю студентів класичного університету під час проходження концертно-виконавської та асистентської практик дають підстави говорити про те, що більшість із них відчувають значні труднощі в педагогічному і творчому спілкуванні, а це інколи призводить до непорозумінь із колегами та публікою.

Наявність такої проблеми спонукає до наукового дослідження проблеми фахової підготовки студентів-вокалістів на аксіологічних засадах, оскільки аксіологія вивчає питання, пов'язані з природою цінностей, які є духовними феноменами, мають особистісний смисл і є орієнтирами людської поведінки та формування життєвих і професійних установок, а музика є інтонаційним способом вираження естетичних, моральних і світоглядних цінностей суспільства та одним із наймогутніших засобів виховання.

Відтак, проблема формування ціннісних орієнтацій студентів вокальних спеціальностей на заняттях із фахових дисциплін є актуальною, оскільки її розв'язання має забезпечити інтелектуальний, естетичний і духовний розвиток особистості студента в період навчання в університеті та сприяти повноцінній і всебічній підготовці до подальшої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ціннісне значення музики як універсального засобу духовного розвитку особистості розкрито в науково-педагогічних працях С. Горбенка [2], Л. Масол [5], Н. Миропольської [7], О. Михайличенка [8], О. Олексюк [9] та інших. Аксіологічні аспекти музичного мистецтва досліджено такими музикознавцями, як Г. Коломієць [3], Л. Мазель [4], В. Медушевський [6] та інші. Аксіологічну складову в системі музично-педагогічної освіти визначено Т. Пляченко [10], Г. Щербаковою [12] та іншими. Аналіз музикознавчих та науково-педагогічних праць показав, що проблема формування ціннісних орієнтацій студентів-вокалістів у процесі фахової підготовки в сучасному університеті ще недостатньо досліджена, що й визначило завдання цієї статті.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ СТАТТІ / AIM AND TASKS

Метою статті є обґрунтування необхідності формування ціннісних орієнтацій студентів-вокалістів у процесі фахового навчання в університеті.

Дослідження означеної проблеми передбачає виконання таких **завдань**: 1) визначення сутності освітніх і духовних цінностей та шляхів їхньої реалізації у викладанні вокальних дисциплін у вищій школі; 2) визначення змісту і структури

ідеальної моделі, на яку мають орієнтуватися викладачі в підготовці студентів до концертно-виконавської та вокально-педагогічної діяльності; 3) розроблення рекомендацій щодо формування ціннісних орієнтацій студентів-вокалістів у процесі фахової підготовки в класичному університеті.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Фахова підготовка студентів вокальних спеціальностей у вищих мистецьких навчальних закладах має свої відмінні риси, які зумовлені: а) особливостями самого мистецтва як явища та специфікою музично-творчої діяльності; б) сучасним рівнем розвитку вокального виконавства та вокальної педагогіки; в) специфікою індивідуального вокального навчання студентів; г) чинними вимогами до організації освітнього процесу в університеті та завданнями професійної підготовки майбутніх артистів-вокалістів.

Урахування цих особливостей є важливим і необхідним у підготовці конкурентоспроможного фахівця, здатного на високому професійному рівні здійснювати вокально-сценічну та вокально-педагогічну діяльність, керуючись високими морально-етичними принципами.

З огляду на це актуальним є дослідження аксіологічного статусу музичного мистецтва як універсального засобу виховання й духовного розвитку особистості на основі виявлення її індивідуальних здібностей, естетичних потреб та інтересів.

З огляду на цю тезу, маємо проаналізувати наукові праці, у яких розкрито сутність освітніх і духовних цінностей та мистецтва як ціннісної категорії, оскільки саме воно (мистецтво) здатне формувати людину-творця й синтезувати Істину, Добро, Красу.

Музичне мистецтво має найвищий виховний потенціал із притаманним йому впливом на свідомість і підсвідомість особистості, на інтелектуальну, емоційну й духовну сфери. В естетиці й мистецтвознавстві музику розглядають як вид мистецтва, як суспільне, соціальне, комунікаційне явище. Про цінність музики як субстанції і способу взаємодії людини зі світом писав ще у 1920-х роках Б. Асаф'єв (пс. – І. Глебов), зазначаючи, що музика за своєю глибиною сутністю є чимось більшим, ніж мистецтво. Тому музику варто розглядати як унікальне багатогранне явище [1].

Досліджуючи аксіологічні функції музичного мистецтва й узагальнюючи напрацьовані в цій галузі філософські та естетичні ідеї, Г. Коломієць розглядає музику як: 1) самодостатню субстанцію із трансцендентальної філософської точки зору (музика, яка завжди є і яка є естетичним феноменом, що має надкомунікативне значення); 2) самодостатню субстанцію, яка як вид мистецтва є способом ціннісної взаємодії людини зі світом; 3) цінність для людини, що перебуває в діалозі з нею та існує в людському бутті, виконуючи світоглядну, етичну, естетичну та інші функції; 4) спосіб упровадження теорії цінностей у процесі музичного сприймання, що здійснюється в системі «автор – твор – виконавець – слухач». Загальнолюдські цінності складають аксіологічне ядро музичних творів, що є однією з ознак смислової наповненості твору, яку «вчитує» реципієнт у процесі сприймання музики відповідно до своїх ціннісних орієнтацій [3].

Визначені Г. Коломієць положення щодо аксіологічного статусу музики й музичного сприймання є особливо актуальними у вихованні студентів-вокалістів, оскільки в концертно-виконавській діяльності вокаліст має виявити не тільки індивідуальну виконавську манеру та володіння вокальною технікою, але й дотримуватись як естетичних принципів у створенні власного сценічного образу (сценічний костюм, зачіска, різноманітні аксесуари, сценічний рух тощо), так і етичних (творча взаємодія з іншими виконавцями, спілкування з глядачами, майстерне й коректне втілення художнього образу твору тощо).

Для цього в студентів варто послідовно й цілеспрямовано формувати необхідні особистісні якості (комунікативність, творчу уяву, експресивність та емоційність, інтуїцію, харизму, наполегливість, організованість, доброзичливість, толерантність, емпатійність, сугестивність, артистичність), володіння якими забезпечує успішність концертно-виконавської та музично-педагогічної діяльності.

На виховання в студентів фахово необхідних особистісних якостей впливають об'єктивні й суб'єктивні чинники [8]. О. Михайличенко до об'єктивних чинників відносить: особливості розвитку сучасного суспільства та пов'язані з цим процеси художньо-естетичної творчості й музичного мистецтва; розвиток професійної музичної освіти й виховання на державному рівні; відродження національних музичних традицій і народної творчості; розширення сфери впливу музичного мистецтва на різні сфери суспільного життя. Суб'єктивними чинниками науковець визначає: прагнення значної частини молоді оволодіти навичками музично-творчої діяльності; використання зразків музичного мистецтва в повсякденному житті; розширення мережі закладів, які використовують музичне мистецтво як засіб організації прибуткового бізнесу тощо [8, с. 306].

Виховання в студентів-вокалістів естетичних смаків і ціннісних орієнтацій залежить не тільки від зазначених чинників, але й від особистості викладача-наставника, рівня його фахової компетентності та морально-етичних якостей, необхідних для формування в майбутніх виконавців і педагогів аксіологічної складової їхньої професійної діяльності.

Науковці (Т. Пляченко [10]), досліджуючи професійно-педагогічну компетентність музичного педагога, її важливою складовою визначають аксіологічну настанову, яку вбачають у:

- позитивному ставленні до професійної діяльності та зацікавленості в її здійсненні (усвідомлення соціальної значущості роботи музичного педагога; можливість реалізувати свої організаторські, педагогічні й музичні здібності; реалізація власного творчого потенціалу в педагогічній і концертно-виконавській діяльності; актуалізація набутих за час навчання знань, умінь і навичок);

- усвідомленні естетичної цінності та виховних функцій музичного мистецтва (формування ціннісних орієнтацій учнів на високохудожніх зразках вітчизняної й зарубіжної музики; дотримання принципів поліфункціональності, різножанровості, доступності, педагогічної доцільності у формуванні навчального репертуару; розширення художньо-естетичного досвіду учнів);

- орієнтації в професійній діяльності на ідеальну модель (освітньо-кваліфікаційну характеристику) та досвід роботи кращих музичних педагогів, музикантів-виконавців, керівників музичних колективів;

- формуванні власного професійного ідеалу та вихованні в собі фахово необхідних якостей відповідно до створеного ідеалу (саморозвиток і самовдосконалення);

- єдності інтелектуальної, естетичної й духовної сфер діяльності (спрямування своєї дослідницької та музично-творчої діяльності на розвиток власного духовного потенціалу; спрямування практичної педагогічної й музично-виконавської діяльності на формування в учнів толерантності, духовності, естетичного смаку та ціннісних орієнтацій у сфері музичного мистецтва; стимулювання творчої самореалізації учнів в активній музично-виконавській діяльності);

- сформованості загальної культури (культура мовлення, культура поведінки, культура одягу; культура спілкування в педагогічному і творчому колективі; сценічна культура, творчий імідж тощо);

- бажанні та готовності формувати означені якості у своїх вихованців засобами музичного мистецтва [10, с. 25–26].

Аксіологічна позиція викладача вокальних дисциплін у вихованні в студентів художньо-естетичних смаків та ціннісних орієнтацій у сфері вокального мистецтва має визначатися розумінням того, що музичне мистецтво не є замкненою художньою сферою, воно є соціальною, а відтак і історичною та культурною реальністю. В усіх різновидах музичного мистецтва виявляється світоглядна позиція художника (автора), який певною мірою впливає на виконавців і слухачів. Тому музику можна назвати носієм загальнолюдських гуманістичних цінностей, що й визначає її аксіологічний статус.

Аксіологічний підхід у формуванні особистості студента класичного університету ґрунтується на принципах гуманістичної педагогіки, у якій людина розглядається як найвища цінність суспільства та самоціль суспільного розвитку [10]. У цьому зв'язку аксіологія, яка є більш загальною щодо гуманістичної проблематики, може розглядатися як основа нової філософії освіти й реалізується через систему таких аксіологічних принципів: а) рівноправність усіх філософських поглядів у межах єдиної гуманістичної системи цінностей (за умов збереження різноманітності їхніх культурних і етнічних особливостей); б) рівнозначність традицій і творчості, визнання необхідності вивчення і використання учинь минулого та можливості відкриття в теперішньому й майбутньому; в) екзистенціальна рівність людей, соціокультурний прагматизм замість суперечок про підґрунтя цінностей; г) діалог замість байдужості чи взаємозаперечення [10, с. 22].

Пріоритетними у формуванні особистості студента у вищій школі є духовні цінності (духовний світ та духовні відносини) як продукт духовної діяльності людей. Вони формують і розвивають духовний світ людини, енергетично збагачують його (знання, ідеї, ідеали, принципи, цілі тощо). Впровадження цих цінностей в освітній процес вищих мистецьких навчальних закладів має велику соціальну значущість.

У сфері музичного мистецтва сутність, структурні й функціональні компоненти духовного потенціалу особистості ґрунтовно досліджені в наукових працях О. Олексюк, у яких розкрито зміст організаційно-методичної системи формування духовного потенціалу студентів музично-педагогічної спеціальності та визначено ціннісні пріоритети модернізації музичної освіти в Україні. Запропоновані дослідницею функції духовного потенціалу музиканта-педагога утворюють структуру, у якій комунікативно-діалогова функція реалізує Добро, евристично-пізнавальна є аналогічною до пошуку Істини в спільній з учнем творчій діяльності, а ціннісно-орієнтаційна та діяльнісно-практична функції спрямовані на творення Краси в моделях художнього світу, що реалізується в упровадженні в практику художніх засобів та установок різних мистецтв і культур, а також у стимулюванні в учнів творчої самореалізації в музично-виконавській діяльності [9, с. 97–98].

Хоча аксіологічний підхід в освіті пов'язаний із її гуманізацією, орієнтованою на людину як найвищу цінність соціального буття і ставлення до неї як до суб'єкта пізнання, спілкування і творчості, усе ж студент ще залишається об'єктом педагогічного впливу, а його освітній потенціал використовується не повною мірою.

Усталеними у вокальній педагогіці є принципи нав'язування студентові інтерпретаційної моделі вокального твору та виконавської манери, притаманної викладачеві. Такий підхід гальмує творчий розвиток майбутнього артиста-вокаліста і привчає студента до копіювання вокально-сценічного образу свого викладача, механічного відтворення добре відпрацьованих «штампів».

Ми не заперечуємо важливості кумиру чи ідеалу, на досягнення якого спрямована освітня діяльність студента-вокаліста, оскільки ідеал є одним із видів цінностей. Але у всьому має бути педагогічно доцільне поєднання традиційного й інноваційного, творчого, самобутнього. Ідеалом для студента-вокаліста може бути його викладач або відомий співак, тобто реальний виконавець. Ідеалом також може бути і створена в уяві студента

теоретична модель – ідеальний образ артиста-вокаліста, на який він орієнтується у своїй навчальній діяльності.

З філософської точки зору ідеал є ціннісною характеристикою певного явища у вигляді належного і виконує роль стратегічного орієнтиру на шляху досягнення мети, але він не ототожнюється з метою, планом або нормою. Ідеали виявляються в емоційно-насичених образах або уявленнях, у яких синтезуються вищі досягнення культури. Зміст ідеалу пов'язаний із прагненням людини до єдності, гармонії, подолання конфліктів і суперечностей. На відміну від норм, ідеали є не стільки результатом досвіду минулого, скільки передбаченням майбутнього, його бажаною моделлю [11, с. 515].

Керуючись цією тезою, можемо в загальних рисах визначити основні складові ідеальної моделі, на яку мають орієнтуватися студенти вокальних спеціальностей у підготовці до концертно-виконавської та вокально-педагогічної діяльності:

- високоморальні особистісні якості як необхідна умова вокально-сценічної та педагогічної діяльності (порядність, доброзичливість, відповідальність, пунктуальність, вимогливість до себе й інших, сформованість загальної культури, харизматичність, комунікабельність, толерантність, емпатійність тощо);

- фахово необхідні індивідуальні психологічні особливості (розвинена творча уява, фантазія; яскрава емоційна виразність, артистичність; здатність до самоконтролю й саморегуляції власної поведінки; сугестивність – здатність до свідомого нав'ювання уявлень, почуттів та емоцій, необхідних для публічної концертно-виконавської діяльності);

- розвинені музичні здібності (природний музичний слух – мелодичний, гармонічний, тембровий; координація між музичним слухом та співацьким голосом; відчуття метроритму, динаміки й агогіки; здатність співати в ансамблі; добра музична пам'ять та здатність швидко запам'ятовувати нотний і літературний текст);

- вокально-виконавська майстерність (чисте звуковисотне інтонування; розвинене співацьке дихання, плавне звуковедення, логічне фразування; широкий робочий співацький діапазон; володіння різними видами атаки звука з домінуванням м'якої; чітка дикція, правильна артикуляція; польотність і рухливість голосу; приємне темброве забарвлення; вміння співати із супроводом та а cappella; сформованість індивідуальної вокально-виконавської манери; володіння різножанровим концертним репертуаром та здатність його систематично оновлювати);

- вокально-сценічна культура (володіння акторською майстерністю; сформованість сценічної культури та навичок вербальної й невербальної комунікації із глядачем у процесі концертного виступу; вміння працювати з різними типами мікрофонів тощо);

- вокально-педагогічна компетентність (володіння знаннями у сфері вокальної педагогіки, фізіології та гігієни голосового апарату; вміння правильно визначити тип співацького голосу, методи його розвитку та напрям вокальної підготовки вихованця (академічний, естрадний, джазовий, народний); знання методики роботи над вокальними вправами, вокалізами, вокальними творами; знання різножанрового навчального репертуару для різних типів співацьких голосів; здатність застосовувати ефективні й педагогічно доцільні форми, методи й засоби навчання та спрямувати їх на розвиток творчого потенціалу учня-вокаліста);

- креативність – здатність до творчості (забезпечує продуктивність фахової діяльності вокаліста загалом; дає змогу розробляти оригінальні мистецькі проекти та здійснювати постановку окремих концертних номерів, створювати різноманітні варіанти інтерпретації вокальних творів та втілювати їх у сценічній та педагогічній діяльності;

здатність до творчого мислення та імпровізації – вокальної, акторської; створення власного творчого іміджу);

– стиль роботи – мажорно-оптимістичний (створення на заняттях і репетиціях сприятливого психологічного клімату та атмосфери творчого піднесення), демократичний (професійне спілкування на засадах взаємоповаги і творчої співпраці, колегіальності, партнерської взаємодії) тощо.

Варто зазначити, що наведені особистісні та професійні якості майбутнього артиста-вокаліста необхідно формувати на заняттях багатьох фахових дисциплін, передбачених навчальним планом спеціальності «Сольний спів».

Специфічним в освітньому процесі університету є те, що базову вокально-виконавську й вокально-педагогічну підготовку студенти отримують на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, набуваючи кваліфікацію концертного виконавця або артиста ансамблю з можливістю викладання в початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах, а ґрунтовну виконавську й вокально-методичну підготовку – на другому (магістерському) рівні, здобуваючи кваліфікацію артиста-вокаліста (оперного, камерного, соліста музичної комедії, естради тощо) з можливістю викладання вокальних дисциплін у вищих навчальних закладах.

Тому формування складових «ідеальної моделі» професійного вокаліста здійснюється послідовно: 1) у бакалавріаті – на заняттях сольного співу, ансамблевого класу, музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін, музичної педагогіки, майстерності актора, постановки концертного номеру, інформаційних технологій у галузі музичного мистецтва, у процесі роботи з концертмейстером над вокальним твором, концертної та педагогічної практик; 2) в магістратурі – на заняттях із філософії культури, методики викладання вокалу, сольного співу, ансамблевого або камерного класу (залежно від спеціалізації), вокально-педагогічного репертуару та роботи з концертмейстером, вокальної імпровізації або оперного класу (відповідно до напрямку вокальної підготовки студента), сценічної майстерності, музично-театрального практикуму, гриму та візажу, історії сценічного костюму, у фортепіанному й хореографічному класах, у процесі безвідривної виробничої асистентської практики.

Аналіз навчальних планів та робочих програм із фахових дисциплін показав, що освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра й магістра музичного мистецтва зі спеціальності «Сольний спів» передбачено необхідний комплекс навчальних дисциплін і практик для формування фахової компетентності майбутнього артиста-вокаліста та викладача вокальних дисциплін.

Але спостереження за практичною діяльністю студентів у період проходження виробничої практики дозволяють говорити про деякі недоліки фахової підготовки вокалістів, які виявляються у: 1) недостатній орієнтації студентів у стилях і жанрах вокального репертуару для планування програми сольного або тематичного концерту; 2) неспроможності самостійно вибрати високохудожній концертний репертуар відповідно до рівня своєї вокальної підготовки й типу співацького голосу; 3) невмінні визначитись у виборі необхідних декорацій, сценічного костюму та інших аксесуарів у постановці концертного номеру відповідно до теми мистецького заходу; 4) відсутності навичок професійного спілкування у творчому колективі в репетиційному процесі та під час концертних виступів.

Наявність таких «прогалин» в університетській підготовці вокалістів свідчить про те, що у викладанні фахових дисциплін мало уваги приділяється формуванню ціннісних орієнтацій студентів у сфері музичного мистецтва. Адже ціннісний аспект посідає важливе місце в становленні артиста-вокаліста як публічної особистості, як діяча мистецтва.

Для вирішення цієї проблеми в організації освітнього процесу у вокальних класах університету ми пропонуємо: а) дотримуватись орієнтації на ідеальну модель артиста-вокаліста, що дозволить сформувати в студентів інтегровані фахово необхідні якості, життєві і професійні установки; б) застосовувати міждисциплінарну взаємодію та різні види мистецтва в роботі над вокальними творами для засвоєння естетичних і світоглядних цінностей; в) розвивати творче мислення студентів засобами проектування концертних програм та роботи над власним творчим іміджем; г) цілеспрямовано формувати в студентів необхідний стиль професійного спілкування з дотриманням професійної етики та використанням спеціальної термінології.

Дотримання педагогами-вокалістами цих порад сприятиме успішному формуванню в студентів ціннісних орієнтацій у сфері музичного мистецтва, а також забезпечить паралельний розвиток інтелектуальної, естетичної й духовної сфер майбутніх артистів-вокалістів у процесі фахового навчання в класичному університеті.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Отже, дослідження аксіологічних основ музичного мистецтва та аналіз системи фахової підготовки майбутніх артистів-вокалістів в умовах університетської освіти дало змогу: 1) визначити сутність освітніх і духовних цінностей та довести необхідність їхнього застосування у викладанні вокальних дисциплін у вищій школі; 2) визначити зміст і структуру ідеальної моделі, на яку мають орієнтуватися викладачі в підготовці студентів до концертно-виконавської та вокально-педагогічної діяльності; 3) сформулювати рекомендації щодо формування ціннісних орієнтацій студентів у процесі фахової підготовки в класичному університеті.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Метою наших *подальших наукових розвідок* є теоретичне розроблення й наукове обґрунтування фахової моделі естрадного співака.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Глебов, И., 1923. Ценность музыки, *De Musica*. Пт., с. 19–20.
2. Горбенко, С. С., 2007. *Історія гуманізації музичної освіти дітей шкільного віку* : навч. посіб. для студентів ВНЗ, Кам'янець-Подільський, 347 с.
3. Коломиец, Г. Г., 2007. Ценность музыки (философский аспект): *монография*, Москва, 536 с.
4. Мазель, Л. А., 1991. *О природе и средствах музыки: теоретический очерк*, Москва: Музыка, 80 с.
5. Масол, Л., 2004. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. *Інформаційний збірник Міністерства освіти й науки України, № 10*, с. 4–9.
6. Медушевский, В. В., 2001. Духовно-нравственное воспитание средствами музыкального искусства: средняя школа. *Преподаватель, № 6*, с. 12–20.
7. Миропольська, Н., 2000. Художня культура особистості. *Мистецтво та освіта, № 3*, с. 40–43.
8. Михайличенко, О. В., 2007. Музично-естетичне виховання дітей та молоді в Україні (ретроспективно-теоретичний аспект): *монография*, Суми, 356 с.
9. Олексюк, О. М., Ткач, М. М., 2004. *Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва*: навч. посіб., Київ, 264 с.

10. Пляченко, Т. М., 2015. Аксиологічна настанова як складова компетентнісної моделі вчителя музичного мистецтва. *Духовність особистості в системі мистецької освіти*, Київ, с. 17–26.
11. Філософія, 2004. *Підручник для вищої школи за заг. ред. В.Г. Кременя, М.І. Горлача*. Харків, 736 с.
12. Щербаківа, А. И., 2000. Аксиологический подход к музыке и музыкально-педагогическому образованию. *Проблемы и перспективы педагогического образования в XXI веке*, Москва, С. 15–25.

FORMATION OF VALUE ORIENTATIONS OF STUDENT VOCALISTS IN THE PROFESSIONAL TRAINING PROGRAM AT UNIVERSITY

Svitlana Gmyrina,

Senior lecturer of the department of academic and pop vocals,
Institute of Arts, Borys Grinchenko Kyiv University.
Kyiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3549-2207>
s.gmyrina@kubg.edu.ua

Abstract. The article examines the axiological component of vocal students' professional training at a classical university. The axiological functions of musical art as a universal means of education and spiritual development of the individual are determined. The peculiarities of professional training of students in vocal classes are characterized and determined by: a) peculiarities of art as a phenomenon and specificity of musical and creative activities; b) the current level of development of vocal performance and vocal pedagogy; c) specifics of individual vocal training of students; d) current requirements for the organization of the educational process at the university and the tasks of professional training of the future vocal artists. The disadvantages of this type of professional training of vocal students are identified. The philosophical and scientific-pedagogical works on problems of formation of value orientations of student and student youth are analyzed. The factors of formation of professionally necessary personal qualities of students specializing in music are grounded. The essence of educational and spiritual values and the concept of an "ideal" are determined, the necessity of their use in teaching vocal subjects in higher school is proved. The author's version of the ideal model that teachers should be guided in training a future vocalist is suggested. Its components are as follows: personal qualities; professionally needed individual psychological traits of character; musical abilities; vocal and performing mastership; vocal and stage culture; vocal and pedagogical competence; creativity; style of work. The recommendations on forming the value orientations of vocal students in the process of professional training at a classical university are formulated: 1) orientation on the ideal model of a vocalist, which will allow students to form integrated and professionally necessary qualities, life and professional attitudes; 2) interdisciplinary interaction and application of different types of art in the work on vocal pieces; 3) development of students' creative thinking; 4) formation of students' necessary style of professional communication using special terminology and adhering to professional ethics.

Keywords: vocal student; professional training; classical university; musical art; value orientations; ideal model of a specialist.

REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Glebov, I., 1923. Cennost' muzyki, *De Musika*. Pt., s. 19–20.
2. Horbenko, S.S., 2007. Istoriia humanizatsii muzychnoi osvity ditei shkilnoho viku, *Navchalnyi posibnyk dlia studentiv VNZ, Kamianets-Podilskyi*, 347 s.
3. Kolomic, G.G., 2007. Cennost' muzyki (filosofskij aspekt), *Monografija*, Moskva, 536 s.
4. Mazel', L.A., 1991. O prirode i sredstvakh muzyki, *Teoreticheskij ocherk*, Moskva, 80 s.
5. Masol, L., 2004. Kontsepsiia khudozhno-estetychnoho vykhovannia uchniv u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh. *Informatsiinyi zbirnyk Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, № 10*, s. 4–9.
6. Medushevskij, V.V., 2001. Duhovno-nravstvennoe vospitanie sredstvami muzykal'nogo iskusstva: srednjaja shkola, *Prepodavatel', № 6*, s. 12–20.
7. Myropolska, N., 2000. Khudozhnia kultura osobystosti, *Mystetstvo ta osvita, № 3*, s. 40–43.
8. Mykhailychenko, O.V., 2007. Muzychno-estetychne vykhovannia ditei ta molodi v Ukraini (retrospektyvno-teoretychnyi aspekt), *Monohrafiia*, Sumy, 356 s.
9. Oleksiuk, O.M., Tkach, M.M., 2004. Pedahohika dukhovnoho potentsialu osobystosti: sfera muzychnoho mystetstva, *Navchalnyi posibnyk*, Kyiv, 264 s.
10. Pliachenko, T.M., 2015. Aksiolohichna nastanova yak skladova kompetentnisnoi modeli vchytelia muzychnoho mystetstva, *Dukhovnist osobystosti v systemi mystetskoj osvity*, Kyiv, s. 17–26.
11. Filosofiia, 2004. *Pidruchnyk dlia vyshchoi shkoly za zah. red. V.H. Kremenia, M.I. Horlacha*. Kharkiv, 736 s.
12. Shherbakova, A.I., 2000. Aksiologicheskij podhod k muzyke i muzykal'no-pedagogicheskomu obrazovaniju, *Problemy i perspektivy pedagogicheskogo obrazovanija v 21 veke*. Moskva, S. 15–25.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-28-244-254>

УДК 378.051.4.011.3

Демчик Катерина Іванівна,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,

Кам'янець-Подільський, Україна.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4269-420X>

demchuk@kpnpu.edu.ua

ПРАКТИКО ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Статтю присвячено актуальній на сьогодні проблемі фахової підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти під час проходження ними навчальної педагогічної практики. З'ясовано трактування сутності та значення поняття «педагогічна практика» як «способу вивчення освітнього процесу на основі безпосередньої участі в ньому практикантів», що є досить узагальненим і вузьким. Проаналізовано нормативну та навчально-методичну базу дослідження питання фахової підготовки майбутніх вихователів дітей раннього та молодшого дошкільного віку. Виявлено, що у фаховій підготовці